

KOMENTAR: DVOJNI KOLOSEK DO EVROPE

Author: [IWPR](#)
[Reporters](#)

Fleksibilniji pristup Srbiji i Crnoj Gori koji je usvojila Evropska unija ostavlja nerazresenim neka fundamentalna politicka pitanja.

Uprkos prilagodjenom pristupu koji treba da olaksa napredovanje Srbije i Crne Gore prema integraciji u Evropsku uniju, ove dve republike se suocavaju sa preprekama za cije resavanje – sudeci prema iskustvima iz proslosti – nisu adekvatno orpemljene.

Izbori za zajednicku skupstinu zakazani za februar bice prekretnica koja ce pokazati da li su Srbi i Crnogorci spremni da prevazidju razlike i izvrse institucionalne promene koje Evropska unija zeli da vidi.

“Pristup dvojnog koloseka” predstavljen je u septembru kao moguci nacin deblokiranja fundamnetalnog problema koji opterecuje pregovorr o buducem pridruzivanju – u pitanju je nesklad izmedju zelje Evropske unije da pregovara sa zajednicom drzava, a ne sa republikama koje je cine, i ocigledne potrebe da se kontaktira direktno sa Srbijom i Crnom Gorom ne bi li se podstakle reforme u makroekonomskim i institucionalnim oblastima koje one kontrolisu.

Ovaj potez je reakcija na rasiren osecaj da bi dalje insistiranje na tome da se sva pitanja resavaju pregovorima sa jedinstvenim drzavnim entitetom samo dovelo do daljeg odlaganja napretka na svim frontovima.

Novi pristup, koji su politicki lideri u Srbiji i Crnoj Gori pozdravili, predstavlja osnovu za studiju izvodljivosti koja se priprema, a koja treba da pokaze da li je drzavna zajednica spremna da potpise Sporazum o stabilizaciji i asocijaciji, SAA, okvirni mehanizam unutar koga se buduće članice Evropske unije pripremaju za pristupanje.

Ali, da li ce ovaj fleksibilni instrument biti dovoljan da se proces deblokira?

Vec dve godine proces integracije Srbije i Crne Gore u glavne evropske tokove prakticno je u zastoju.

Posle inicijalnog ubrzanja inspirisanog rusenjem Slobodana Milosevica i demokratskim izborom nove vlade u Srbiji 2000. godine, proces je posustao. Od 2002. godine, drzavna zajednica je vukla noge cak i kada je trebalo otpoceti rad na studiji izvodljivosti.

Ovaj period nedelovanja obelezen je nizom hronicnih problema koji su nastali u prethodnoj deceniji sukoba i politicke izolacije. Da bi se prevazisao zastoj u svim oblastima – a narocito u oblasti ekonomije – Evropska unija je razvila mehanizam dvojnog koloseka.

Evropska unija ostaje privrzena konceptu Drzavne zajednice Srbije i Crne Gore, ustavnom aranzmanu kojim je zamenjena jugoslovenska federacija 2003. godine, i zeli da SAA bude zaključen sa ovim skupnim entitetom.

Nekoliko faktora nalazi se u osnovi ovakvog resenja, a najvazniji je strah da bi raspad zajednice mogao ugroziti stabilnost regiona u jednom osetljivom trenutku, narocito ako se ima u vidu da konacni status

Kosova – gde Srbija i dalje polaze pravo na suverenitet – jos nije resen.

Pored toga, Evropa zeli da vidi da su reforme vojske i tajne policije Srbije i Crne Gore privedene kraju.

Ali, uprkos zelji Evropske unije da sacuva zajednicku drzavu, postoji mnogo problema koji ometaju funkcionisanje entiteta. Neobicne ustavne odredbe na kojima zajednica pociva, u kombinaciji sa oklevanjem i Beograda i Podgorice da ih ostvare u praksi, onemogucili su da zajednica ostvari trazeni napredak na putu ispunjavanja kljucnih zahteva Evropske unije.

To narocito vazi za kriterijume koji se ticu uspostavljanja funkcionalne trzisne ekonomije, sto je zadatak koji nije moguće ostvariti bez harmonizacije srpske i crnogorske ekonomije i formiranja zajednickog domaceg trzista. Plan dvojnog koloseka moze se posmatrati prvenstveno kao reakcija na beskonacno odlaganje ove harmonizacije.

U oblastima u kojima ustav daje nadleznost drzavnoj uniji, a ne njenim konstitutivnim elementima, kao sto su odbrana, inostrani poslovi, vize, azil i imigracija, oseca se opipljiv nedostatak politicke volje da se one ucine funkcionalnim. Dobra ilustracija, mada to nije najveći problem, jeste podela ambasadorskih mesta izmedju Srbije i Crne Gore, narocito onih koja se smatraju vaznim ili atraktivnim.

Zajednicki problem u svim spornim oblastima jeste to sto nema usaglasenog mehanizma za to kako ih treba finansirati na nivou drzavne zajednice.

Isto vazi za zajednicke institucije. Vrhovni sud Srbije i Crne Gore, na primer, jos nema svoje prostorije niti jasno definisana ovlasčenja.

Ustavna povelja predvidja direktne izbore za skupstinu Srbije i Crne Gore u februaru 2005, ali vladajuca koalicija u Crnoj Gori se opire takvim izborima jer se zalaze za potpuno odvajanje od Srbije putem referendumu kojim bi drzavna zajednica bila ukinuta.

Resenje za ovaj problem mora se brzo pronaci, jer je Evropska unija objavila da ce se ignorisanje problema i dozvoljavanje da sadasnji poslanici i dalje sede u skupstini drzavne zajednice smatrati nelegitimnim. Evropska unija nece priznavati odluke skupstine za koju smatra da ne poseduje demokratski mandat.

Resenje problema zajednicke skupstine posluze kao indikator za to da li je moguće ostvariti sporazum u drugim spornim oblastima u okviru drzavne zajednice. Ako rezultat bude pat pozicija, to ce znaciti da slede dalja odlaganja integracije u Evropu, jer ce druge oblasti koje cine deo "politickog" ili "zajednickog" segmenta SAA ostati blokirane.

Ako hoce da postignu sporazum o ovim pitanjima, obe strane moraju znati sta ze. Vlada Crne Gore zna sta zeli, ali u vladajucoj koaliciji ili opoziciji u Srbiji stvari nisu tako jasne. Uz sve untrasnje politicke nevolje, lideri u Srbiji nemaju jasan stav prema Crnoj Gori.

Na nedavnom sastanku ministara inostranih poslova Evropske unije objavljeno je da ce rad na završavanju studije izvodljivosti za Srbiju i Crnu Goru biti nastavljen. Komesar za spoljne odnose, Kris Paten, prethodno je izjavio da nece traziti nastavak rada dok ne bude uveren da ce ishod biti pozitivan. Otuda verovatno mozemo ocekivati zeleno svetlo za otpocinjane pregovora o SAA.

Individualni pregovori sa republikama o ekonomskim problemima sigurno ce mnogo pomoci, ali cinjenica

da se politicka pitanja i dalje povezuju sa ekonomskim predstavlja problem. Evropska unija i zajednicka drzava bi dobro postupili ako bi se saglasili oko toga kako ce se resavati politicki problemi i kako ce se oni uklopiti u pristup dvojnog koloseka. Ovom sporazmu – na nivou drzavne zajednice – mora prethoditi sporazum kojim se definise pregovaracki stav Srbije prema Crnoj Gori.

Direktni izbori za zajednicku skupstinu bice vazan test koji ce pokazati da li je sporazum moguc, pa tako i da li Srbija i Crna Gora mogu ubrzati integraciju u Evropu.

Dr Milica Djilas je bivsi sef Kancelarije za evropske integracije Srbije i Crne Gore i profesor na Fakultetu politickih nauka u Beogradu.

Location: Kosovo

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-dvojni-kolosek-do-evrope>